

MIT ADOTT ERDÉLY AZ EGYETEMES MAGYAR SPORT SZÁMÁRA?

Szabó Katit és a Károlyi házaspárt. Akik nem tudnák, Károlyi Mártát és Bélát. Volt időszejek, amikor ez nem volt kérdés. És Bölönit és Jenei Imrét. Egy teljes Steaua női vívócsapatot, soraiban Szabó (Orbán) Olgával, Stahl (Jencsik) Katalinnal, Jenei (Gyulai) Ilonával és Ardeleanu (Tasi) Zsuzsával. Balázs Jolánt a világrekordjaival. Bodola Gyulát, Kovács Istvánt és megannyi kiváló labdarúgót. A szatmári vívóiskola csodakovácsát, Csippler Sándort, illetve a modern erdélyi vívóéletet megálmodó Ozoray-Schenker Lajost. Paneth Farkast és egy sor kiváló asztaliteniszezőt, közöttük Kolozsváry Sárít. A röplabdázó Derzsi Edét, kora egyik legjobb válogatottjának is a legjobbját. Simon Lászlót, akiről elnevezett serleget adományoz a Román Birkózószövetség a nehézsúlyú országos szabadfogású birkózóbajnoknak. Birtalan Istvánt, Kicsid Gábort és felejthetetlen kézilabda-tehetségüket. Somodi Istvánt, aki először nyert erdélyi klub színeiben olimpiai érmet. Pap Jánost, aki sportvezetőként megreformálta a nemzetközi vívóversenyek lebonyolítását.

Őket és rengeteg más sportolót, akik erdélyi kisközösségük, közösségünk hírnevét öregbítették. Olyan sportolók ők mindnyájan, akikről ma is mesélnek, akik ma is élnek a köztudatban. Legtöbbjüknek nem adatott meg, hogy eljuttassák számukra a magyar himnuszt. Abban a világban, ahol mindent éremben (ha lehet, olimpiai vagy világbajnoki), világra szóló sikerekben mérnek, sporttörténeteik mégis eleve-

És egy olyan világ jött, ahol Balázs Jolánból lolanda Balaş lett, és ha valaki kijavította, és helyesen magyarul közölte nevét, azért minimum az elbocsátás következzék. Ahol korosztályának legtehetségesebb úszóját is elzavarták, mert rossz volt a családnév: Bánffy.

nen élnek. Kicsit olyan ez, mint a népmese: generációról generációra mesélik a sportolók hőstetteit, de minden generációval csorbul, fogy az információ. Hálátlan felejtés!

És akkor nem szóltunk még azokról, akik itt, Erdély földjén születtek, de szebb jövő reményében távoztak, és Magyarország számára szereztek sikereket. Rögtön felülrik Keresztes Lajos és Lőrincz Márton neve – a Sóvidék két olimpiai bajnok birkózója. De Jeney László, az ötvenes évek magyar vízilabda válogatottjának kétszeres olimpiai bajnok kapusa is Kolozsváron született. Dr. Bay Béla, a legendás magyar ví-vőmester, aki Szinérváralján született, de Szatmáron kezdett vívni, hogy élete Magyarországon „állami edzőként” teljesedjen ki. Temesvári és nagyváradi labdarugók sora, akik közül sokan mindkét válogatottban játszottak. A csodálatos pengevezetéséről híres nagyváradi Kabos Endre kardvívó, aki az 1936-os olimpiai bajnoki címének tiszteletére kapott olimpiai tölgyet nem hozhatta szülőföldjére, így Berettyóújfaluban ültette el. A sort pedig hosszasan lehetne tovább fűzni – s kezdhetnénk mindjárt a bajai születésű Posta Sándorral, akiből Kolozsváron lett kiemelkedő vívó, de aki az első világháború, illetve Trianon tragédiájának köszönhetően fővárosi színekben szerezte olimpiai bajnoki címét 1924-ben.

Őket és rengeteg sportolót, akikről már egyre kevesebbet tudunk. A magyar olimpiai mozgalom atyja, Kemény Ferenc, az ezernyolcszáznyolcvanas évek végén Brassóban tanított, többek között testgyakorlatot is. És ha már Brassó: Barcaság első nemzetközi dobogós helyezését a pürkereci Dávid Mihály érte el az 1906-os interim athéni játékokon, ahol súlylökésben második helyen végzett. Ugyanakkor az uzoni születésű Dáner Béla tornában lett hatodik. De ott volt a csapatban a kolozsvári Somodi István is, aki két év múlva érte el karrierje legnagyobb s egyben Erdély első igazi világra szóló sikerét – olimpiai ezüstérmet nyert a londoni olimpián magasugrásban.

A két világháború közötti nehéz évek ellenére a magyar sportolók ott voltak az olimpiákra, nemzetközi versenyekre kiutazók között. Az első olimpiai részvételre kiutazó román válogatott kezdő tizenegyében egy román volt – hasonlóan, az ötvenes-hatvanas évek román vízilabda-válogatottjában is alig lehetett „nem magyar ajkút” találni. Pedig a körülmények sokszor ellehetetlenítették a világraszóló sikerek elérését. Péter László mesélte: „Főnököm, a temesvári bank igazgatója a fizetésem terhére előlegezett egy összeget, amivel kiutazhattam Amszterdamba. Azt az utazást sohasem felejttem el. Harmadosztályú vonatkocsin, autóstoppal, székérrel s még gyalog is utaztam, hogy idejében ott legyek a rajtnál. Egy nappal az előfutamok előtt, holtfáradtan, betegen érkeztem meg az olimpia városába. Rajthoz álltam, de az előbbi körülmények között jó eredményre nem számíhattam. A selejtezőkön kiestem (az amerikai London és a kanadai Hess mögött csak a harmadik lettem a futamban). A 100 méteres döntőt a kanadai Williams nyerte 10,8-cal (a 200-at is ő 21,8-al). Én pedig abban az évben többször is futottam 10,6-ot.”

Pedig – ha rövid ideig is – a második bécsi döntést követően – élt az álom, hogy „Észak-Erdély”, Borsafüred lesz a magyar olimpiai sítópont – a síváros, ahogy az akkori magyar sportvezetés nevezte. A magyar Garmisch-Partenkirchen. Vagy Sankt Anton. Mindenképp egy csöpp nyugati civilizáció a Keleti-Kárpátok gerince alatt. De ezt a világháborút is elveszítettük, és vele szertefoszlott az álmunk is – nem lehetett olimpiáról és sportról álmodozni, amikor a fejünk fölött a nagyhatalmak ismét meghúzták a határokat, és most sem a mi javunkra.

És egy olyan világ jött, ahol Balázs Jolánból Iolanda Balaş lett, és ha valaki kijavította, és helyesen magyarul közölte nevét, azért minimum az elbocsátás következett. Ahol korosztályának legtehetségesebb úszóját is elzavarták, mert rossz volt a családnév: Bánffy. Egy magyar báró lánya ne képviselje Romániát az 1960-as olimpián. Ecaterina Sabót, Loţi Bolonit, Eduard Derzeit, Ioan Popot és a többieket sokszor csak „átírt” névvel lehetett említeni.

Mi, erdélyi magyarok viszont így is tudtuk, kik ők, és máig büszkék vagyunk minden sikerükre. Kicsit erről is szól ez a *Korunk*-szám.

Killyéni András